

10

TRỜI LONG ĐẤT LỬ

Hai ngày sau khi De Castrie hạ lệnh kéo cờ hàng, Liên Khu 4 làm lễ ăn mừng chiến thắng Điện Biên. Đại diện cho Cộng Hòa Nhân Dân Trung Quốc là Kiều Hiểu Quang, nguyên phó Tỉnh Ủy Quảng Tây, hiện đứng đầu đoàn cố vấn Cải Cách Ruộng Đất, đã tích cực giúp ta xây dựng các đoàn Cải Cách Ruộng Đất ở cấp Tỉnh và Huyện. Tháp tùng Quang, có Hoàng Quốc Việt - tức Hạ Bá Cang - chủ nhiệm Ủy Ban Cải Cách Ruộng Đất Trung Ương, Hồ Viết Thắng, Ủy viên Thường Trục và cả Lê Văn Lương, phụ trách Ủy Ban Tổ Chức Đảng. Hiện Lương làm phó chủ nhiệm Ủy Ban Cải Cách nhưng trách nhiệm tập trung vào công tác Chính Đồn Tổ Chức. Gắn liền với Cải Cách Ruộng Đất, khâu Chính Đồn Tổ Chức này mang tinh thần “không dựa vào tổ chức cũ, lập nên tổ chức mới” theo đúng thông tư ngày 16-03-1953 của chính phủ Việt Nam Dân Chủ Cộng Hòa. Để sửa soạn phóng tay phát động quần chúng, Đảng Lao Động đã tổ chức vào tháng sáu năm ấy một đợt “chỉnh huấn”. Tháng mười hai, luật Cải Cách Ruộng Đất được Quốc Hội thông qua. Cải Cách đợt 1 tiến hành ngay ở Thái Nguyên và Thanh Hóa.

Kiều Hiểu Quang lòng không trong bộ áo đại cán, cao hơn Lương và Việt một cái đầu. Khi Quang nói, tay cứ vung tròn, có thông ngôn đứng sau dịch ra tiếng Việt, và thường dứt câu bằng hai chữ “hảo a”. Trước một cử tọa toàn là cán bộ, Quang nhấn mạnh, phải dùng chiến thắng quân sự đẩy cuộc cải cách xã hội, xóa sạch nếp

trời long đất lở

phong kiến bằng cách tấn công đến gốc đến rễ của cái trật tự cũ, mang ruộng trả cho người cày, tiêu diệt toàn bộ những lực lượng phản Cách Mạng đi ngược quyền lợi giai cấp nông dân bằng ‘‘bạo lực Cách Mạng’’. Quang dứt lời, ‘‘ hảo a’’, thì Hoàng Quốc Việt và Lê Văn Lương vỗ tay. Tức thời, Đặng Thí và Chu Biên trách nhiệm Đại đoàn Cải Cách Ruộng Đất ở liên khu cũng vỗ theo. Tất cả Đoàn, Đội ở mọi cấp vừa hoan hô vừa vỗ tay rầm rầm trong tiếng trống ếch thiếu nhi, điếm vào tiếng chày ngũ liên thì thùng gióng vào thỉnh không như sấm động.

‘‘ Trong cuộc Cách Mạng long trời lở đất này, nông dân là quân chủ lực!’’ Đặng Thí hò lên. Kiều Hiểu Quang nhe hàm răng vàng xỉn dài như răng ngựa, kêu ‘‘hảo a’’, và Chu Biên úp cái loa phóng thanh vào miệng, đọc báo cáo thắng lợi :

‘‘... nông dân mỗi đầu được ba sào, xã ... phát hiện 7% địa chủ, vượt chỉ tiêu 5% trong đấu tố, gây nên phong trào thi đua cải cách, đạt những thắng lợi cơ bản... Có nghèo nói nghèo, có khổ nói khổ. Có khổ có thù, có thù nói thù. Tiến công, ngày một chắc, tích cực ngày một nhiều, lập trường cách mạng vững, xã hội phong kiến đang rã như bèo tấm trôi sông...’’

Sau báo cáo, đến phần liên hoan. Hoàng Quốc Việt khập khểnh bước đến bắt tay cán bộ. Đặng Thí lân la bên cạnh, nói nhỏ, mặt hơi vênh lên :

- Báo cáo đồng chí, chắc chắn ta tiên công đánh bật rễ cái xã hội cũ rồi... Ở Thanh Hoá chúng tôi, chỉ trong 76 xã, đã thu hoạch :

26 vụ con giết bố mẹ
7 vụ vợ giết chồng
14 vụ anh em giết nhau
4 vụ chú giết cháu
1 vụ bố giết con

ba đảo

86 vụ đốt nhà địa chủ và liên quan...

Việt không đáp, chỉ cười động viên cấp dưới. Nhìn thấy Chính, Việt ngạc nhiên :

- Sao anh lại ở đây?

Chính xoay người để Việt nhìn cánh tay trái bó bột còn cuốn băng trắng, đáp :

- Bị thương hồi tháng hai, anh ạ! Tôi mới ra viện được một tuần. Nhìn Nguyễn Hữu Loan, Chính tiếp – nay về xin xem có việc gì làm tạm, trước khi nhận lệnh mới!

Việt xuề xòa :

- Thôi, sắp chiến thắng rồi, vẫn hồi hoà bình thì còn lâu mới lại có lệnh cho bộ đội các anh! Thế cái tay nó thế nào?

- Bây giờ thì xụi, không có cảm giác gì. Nhưng trên Quân Y viện, các anh ấy bảo mổ lại, may có thể phục hồi được 60%...

Lê Văn Lương và Chu Biên lúc đó đến cạnh. Vốn đã cùng Chính công tác trong thời kỳ Tổng Khởi Nghĩa, Lương thân mật :

- Thế nào? Sao công tác chính trị mà lại thương tích thế này?

Chính kể lại chuyện mình xin qua phục vụ bên quân đội từ chiến dịch Cao - Bắc - Lạng. Chu Biên lúc ấy chêm vào, giọng như thanh minh :

- Các anh ở chiến trường dễ, biết đâu là ta, đâu là địch. Chúng tôi làm công tác chính trị quần chúng thì khó lắm. Tưởng là ta hóa ra địch là thường! Nhìn Lương, Biên nói lấy lòng - thế nên mới phải chỉnh đốn, anh nhè!

Chính nhăn mặt. Rất tinh ý, Lương nhận ra ngay, hỏi :

- Sao vậy? Anh không đã thông à...

trời long đất lở

Nhìn Nguyễn Hữu Loan tái mặt, Chính hiểu, một lời bây giờ nặng hơn hòn chì. Loan nhanh trí không để Chính đáp, hỏi lấp:

- Anh lại đau à?

Chính gật đầu, mặt lại nhăn. Loan xuýt xoa :

- Đấy cứ thế! Mà mấy ông bác sĩ thì chẳng cho thuốc chống đau! Chẳng hiểu có cứu được cánh tay không?

Lúc ấy, cổ vấn Quang bước lại. Hoàng Quốc Việt giới thiệu Chính. Quang cúi xuống, lại nhe răng cười, ‘‘ hảo a!’’. Người thông dịch lặp lại, ‘‘ tốt thôi!’’.

*

Sau những báo cáo dài dằng dặc, những phê và tự phê đầy tính hình thức, những hoan hô và đá đảo, là cuộc liên hoan với các đại cán nước anh em. Lại rượu, và thịt, và những lần cụng ly nghĩa tình với lời thề chiến thắng của giai cấp công nông đang xông lên mũi đột phá tiến công của vô sản thế giới. Người người say, nhà nhà say. Say rượu có, nhưng say chữ, say khẩu hiệu, say viễn tưởng một ngày mai thiên đường thì nhiều. Say thật, không ít. Nhưng Chính biết Loan giả say. Minh cũng mượn hơi men say giả. Xế chiều, Chính về nhà Loan. Trầm ngâm, Chính hỏi :

- Cậu thấy Cải Cách với Chính Đồn thế nào ?
- Sợ... chỉ thấy sợ!

Im lặng một lát, Loan ngược lên, giọng lo lắng :

- Chuyện Chính Đồn thì mình chỉ biết những chuyện địa phương. Nhưng mình chắc là có chủ trương từ trên...Cậu có biết gì không ?

- Từ sau chuyến đi Bắc Kinh và Mạc Tư Khoa, Ông Cự về thì nội bộ có những ý kiến khác biệt về việc tổ chức Đảng. Khi xét lại thành phần giai cấp của Đảng viên, ai bị kết là trí thức tiểu tư sản đều

ba đào

thấy bắt đầu có đôi xử phân biệt. Một số không nhỏ “đinh tề”. Có vẻ như đang hình thành một thứ quyền lực mới với những đảng viên vừa được kết nạp, số lên đến 10 vạn theo đúng như tỉ lệ đảng viên bên Trung Quốc. Kết nạp lại hết sức tùy tiện, chỉ dựa vào giai cấp bản cổ nông, đến nỗi có người cho rằng kết nạp Đảng hết như chiêu mộ kiêu binh thời chúa Trịnh. Nay nhà Chúa lại được Thiên Hoàng phương Bắc hậu thuẫn. Cũng may mà chiến cuộc vẫn chưa kết thúc nên nội bộ vẫn còn phải nương nhau...

- Còn Cải Cách ...Chắc là có liên hệ với Chính Đồn...

- Tất nhiên. Chính Đồn là phải loại đi một số đảng viên cũ và bù lại thu dụng những người thành phần cốt cán. Một công đôi ba việc, nhân dân phải tiến hành Cải Cách Ruộng Đất mới biết ai là cốt cán, ai không. Và nhân dân là ai ? Là nông dân, tỉ lệ chiếm đến 95% dân số. Vậy, châm ngọn lửa đấu tranh giai cấp với miếng bả ruộng đất vốn là giấc mơ của nông dân từ hàng trăm hàng ngàn năm nay là “cách mạng nhân dân”. Mang cái bả Cải Cách nhằm phóng tay phát động quần chúng, tất sẽ tiêu diệt phong kiến và “tạch tạch sè” bằng đội quân chủ lực dễ sai dễ bảo, và nhất là dễ say máu với cái lòng tham muôn thuở ...

Loan đưa tay chặn Chính, ngắt :

- Xã hội ta xưa nay dựa trên nền tảng đạo lý làng xã, không phải một lúc mà quẳng đi được...

-...thì các đồng chí nước anh em bên cạnh đã đi tiên phong sang chỉ đường đi nước bước. Họa hoằn có người có ý kiến, các đồng chí đó sẽ bảo xã hội Việt Nam và xã hội Trung Quốc có chung một văn hoá. Vả lại, kích thích con người bằng những động cơ cấp thấp như trục lợi, căm hờn...để chứ không khó, bằng chúng là lắm chỗ nâng chỉ tiêu 5% lên 7% địa chủ để lập thành tích. Trong khi đó, ai cũng kêu ca là miền Bắc nước ta nếu có thì phần lớn chỉ có trung nông.

Loan trầm giọng:

- Không, không phải chỉ có chuyện các đồng chí phương Bắc! Đánh vỡ được làng xã, chắc mâm mống đã sẵn từ lâu. Có lẽ là do những bất công tích tụ đời này qua đời kia chẳng...

Chính lắc đầu:

- Cậu nhớ, dân ta có câu “ giàu không hơn ba họ, khó chẳng quá ba đời”. Ruộng đời ông có, đến đời cha thì phải chia ra cho đám 3, 4 đứa con trai. Rồi đến đời con, lại chia nữa, nên chỉ ba đời ruộng đời ông thành ra 16 cho đến 20 mảnh đời cháu. Đất thì có hạn, chia như thế làm sao giàu quá ba đời được! Vậy thì chuyện bóc lột là có, nhưng giới hạn. Vì thế, tôi hiểu chỉ tiêu 5% địa chủ có tính thuần chính trị nhằm gây phong trào quần chúng. Để làm gì? Để cải tạo tận gốc quan hệ sản xuất, đưa vào sở hữu tập thể. Nhưng với nông nghiệp, thế chỉ là tập trung sở hữu chứ có thực sự thay đổi được gì để đời sống nông dân tốt đẹp lên thì tôi chưa chắc...

Loan ngắt:

- Nhìn thì thấy ngay những bất cập, tại sao “trên” không thấy ?
- Trên có thể thấy hết - Chính cười nhạt - nhưng vấn đề khác. Vấn đề là quyền lực chính trị. Có những người dùng phương tiện Chính Đốn Tổ Chức để tranh đoạt cho bằng được quyền lực, nhất là trước khi ta chiến thắng quân Pháp...

Loan thờ dài, ngắt lời Chính :

- Chiến thắng rồi nên mới sợ! Bây giờ sợ... mình. Hết sợ Tây, đến sợ mình! Cậu nghe báo cáo của Chu Biên rồi. Dân khu tư có câu vè, “ Phóng tay như diên, nhờ tay quần chúng. Giết người nổi tiếng là gã Chu Biên...”. Cứ giết, giết... thì sẽ sống với ai? Chính Đốn đã đe cấp Huyện, chứ không chỉ ở xã theo như chính sách đã phổ biến. Sau Huyện, sẽ đến Tỉnh? Cho nên phải giữ mồm giữ miệng!

ba đào

*

Trước cơn tối, anh liên lạc của Thường Vụ tỉnh dẫn một người đến xin gặp Chính. Loan ra tiếp. Khi Loan đưa người ấy vào, Chính đứng bật dậy. Đó là Văn. Đi hai ngày đường, Văn mới tìm được Quân Y viện, rồi mất thêm một ngày mới mò ra Chính. Như không để ý đến cánh tay băng bó của Chính, Văn xấp lại thì thâm vào tai anh. Chính tái mặt, ngồi phịch xuống ghế. Tối hôm đó, Chính bàn bạc với Loan. Đăm chiêu, Loan cuối cùng lắc đầu. Chính năn nỉ :

- Ủy ban Tỉnh viết cho cái giấy giới thiệu, thế là đủ bảo đảm!

Loan lại lắc :

- Cán bộ xã khi cần thì bảo không biết đọc, để muốn làm gì cứ làm! Cười nhạt, Loan cay đắng - lắm khi cũng không biết đọc thật, chứ chẳng chơi...

Chính im lặng. Lát sau, Chính bật dậy, nắm vai Loan :

- Nhưng là mẹ tôi! Tôi ngoảnh mặt thì tôi có là con người nữa không?

Loan thờ dãi. Chính hỏi lại. Loan không đáp, chỉ nói :

- Thôi được! Cậu để Văn về thẳng nhà Chung xã Đoài. Còn lại, tôi lo sắp đặt. Phải tính ra mọi khả năng, và cách đối phó... Giặc ngoài, đánh dễ vì nhận diện được ngay. Giặc trong, chúng ở mọi nơi, lắm khi ở chính trong ta mà ta cũng chẳng biết!

*

Đội Cải Cách thôn Bùi Chu cho Lựu tức tức mời Đội Trưởng Khải Hoàn đang họp trên xã về ngay để đối phó. Khi ban chỉ huy đội vắng mặt, thế lực phong kiến đang vùng lên. Tổ trưởng dân quân Đơm

trời long đất lở

báo cáo, chúng tìm cách gây hoang mang sợ hãi trong quần chúng nông dân vô sản, bao che cho kẻ thù là địa chủ, hào, bá và bọn phản động Quốc Dân Đảng. Thôn trưởng Canh đã đầu hàng giai cấp. Trước tình thế cực kỳ nguy ngập, Khải Hoàn bắt Tị về ngay lập tức. Cuối buổi báo cáo Đoàn Ủy cấp huyện, Khải Hoàn thông một câu :

- Đoàn cứ cho ít đạn, đâu sẽ vào đấy!

Trên đường về, Khải Hoàn hỏi Lựu:

- Găng thế à?

- Găng chứ, anh Đội! Văng anh là chúng nó trèo lên đầu lên cổ quần chúng! Chúng nó đòi trèo lên cả... em nữa đấy! Lựu khúc khích.

- Trèo... trèo làm sao?

- Thì trèo như hiệp dân ấy mà! Em phải dọa, em mách anh Đội, mấy thằng dân quân chúng nó mới để cho yên...

- Mấy thằng?

- Ba. Chúng nó lột quần em, xem có phải thật là bá Chước hiệp không? Em thì em bảo, anh Đội bảo hiệp là hiệp như thế...

- Mẹ mày! Ai bảo mày kẻ! Phải bảo mật, nghe chưa. Từ nay cấm không được hó hé nói lảng nhãng nữa! Nếu không, quần chúng kêu là tố điếu, chết cả lũ...

- Chết thì chết, em chết với anh Đội là em mãn nguyện lắm.

Nói xong, Lựu thỉnh linh ngồi sụp xuống, mình tựa vào bờ đê, vén váy, hai chân dạn ra. Khải Hoàn vừa bước, vừa buồn cười, quát :

- Ban ngày ban mặt! Nào... đứng lên!

Lựu phụng phịu :

- Không! Không đứng... Tố điếu thì điếu dứt đi rồi! Nào, ngồi xuống đây anh Đội! Anh mà không nghe, em kể cho cả làng biết là anh dạy em học tập thế nào nhé...

ba đào

Khải Hoàn suyt một tiếng, nhưng ngồi xuống. Lựu quơ nắm tay Khải Hoàn, áp vào bụng dưới, hỏi :

- Anh Đội, em hỏi thật. Có lúc anh hiếp mà bụng em ầm lên, rồi ọc ra đi giải mà không phải đi giải là thế nào?

- ...

- Anh mà không cho em học tập nữa, thì em hỏi cả làng!

- Ấy, ấy... đừng! Chuyện đàn bà, sao anh biết được!

Buột miệng xưng anh, Khải Hoàn nhìn xuống. Mắt cái Lựu nhắm, miệng hé, lưỡi thò ra, tay lại kéo tay Khải Hoàn ấn vào giữa hai cái đùi chắc nịch. Khải Hoàn thảm nhủ, đúng là tuổi bẻ sừng trâu. Quảng tút zét sang một bên, Khải Hoàn nhìn quanh, rồi tuốt quần. Ôi giời ôi, Lựu kêu. Một lát sau, Lựu o e tiếng nghe gọi mẹ, rồi hỏn hên :

- Anh Khải Hoàn, kết nạp em nhé! Đội mãi, chẳng thấy Đội gọi...

- ...

- Kết nạp nhé! Em tiến bộ thế chưa đủ à...

- ...

- Nữa, nữa... ôi giời ôi! kết nạp nhé!

- Ừ, kết nạp. Khải Hoàn hự lên rồi quát - dạng ra, kết nạp đây... đây...

- Nữa... nữa vào... Tiên sư thằng bá Chúc... Nữa đi!

Hai người cứ thế dập xuống ưỡn lên, không để ý đến một con trâu mẹ ở đâu lần đến, có lẽ vì nghe lầm tiếng nghe kêu. Nó nhìn, lơ đãng đập đuôi đuổi lũ ruồi nặng bám quanh, rồi thủng thỉnh bước.

*

trời long đất lở

Về đến nơi, Khải Hoàn lấy dáng vội vã dần bước đi thẳng lại trụ sở, mặc cho Lựu lẻo đẻo đằng sau. Để túi zét xuống bàn, Khải Hoàn dang hắng, tay gỡ kính, tay phát gọi Đơm sai lấy cho cốc nước. Chiêu một ngụm đầy, Khải Hoàn hỏi, giọng uy quyền:

- Mới rời ra mấy hôm đã lắm chuyện. Trên huyện lại đây việc phải giải quyết..

Tị đội Khải Hoàn ngồi rồi mới thủng thỉnh :

- Tưởng gì! Thầy bói Lộc định đêm nay làm lễ dâng sao.

Khải Hoàn sẵng :

- Nó làm gì thì làm, tại sao lại bảo là thế lực phong kiến?

- Tại dân cả làng yêu cầu...

- Hừm... điều tra chưa?

- Theo cái Đơm tổ dân quân, từ hai đêm nay cứ tối tối là đá từ nghĩa địa ném vào nhà vào cửa. Còn đất, có chỗ bông bênh như nước, dẫm lên không khéo là ngã... Có người nghe tiếng gầm gừ nổi lên từ lòng đất, nông dân đồn là thổ thần động con...

- Láo! Mê tín, hủ bại...

Khải Hoàn ra lệnh tìm rẽ, chuổi lên điều tra. Vợ Thung mặt tái xanh, nghẹn ngào :

- Báo cáo anh Đội, nguy lắm! Tổ đầu nhà Thạch không dám đi cụng đầu nữa. Cứ tối, vừa họp là đá ném vào rào rào. Chồng em thì nằm rên hừ hừ, đêm cứ thét lên, bác tha cho con, con đại...

Tị nheo mắt :

- Bác nào?

- Thì nhà em gọi bố anh Thạch là bác!

Khải Hoàn quát :

ba đào

- Anh gì? Thằng địa chủ Thạch, không anh em gì với chúng nó!

Thì thảo vào tai Tị xong, Khải Hoàn lừ lừ ngồi lên, mở sổ ra ghi chép. Lát sau, Đòm điệu vợ chồng thầy bói Lộc đến. Người vợ áp úng :

- Anh Đội hỏi, có gì nhà cháu khai hết!

Khải Hoàn nhìn Lộc mắt sùm sụp kính đen, đầu chít khăn, áo the quần lĩnh đang xó rờ đứng vùn vùn tay. Khải Hoàn quát :

- Đi đâu mà diện kiểu phong kiến thế này, há?

Thầy bói lúng túng :

- Báo cáo Đội, em nghĩ Đội hỏi việc Thánh, nên phải ăn mặc cho trang trọng, có kiêng có lành...

- Này! gỡ ngay kính xuống xem mù thật hay mù giả! Có biết bói toán là dị đoan mê tín không?

Lộc đưa tay lên gỡ kính, đầu gật lia gật lịa. Khải Hoàn tới, nhìn sát vào hai con mắt Lộc trơ đục, sáng :

- Người sáng nhìn chưa ra, mù mà dám nói rằng thấy!

- Dạ, dạ... em thấy là nhờ lộc trên, chứ có nhìn gì đâu!

- Thế thấy gì?

- Dạ... dạ... Em thấy âm binh kéo về đầy thôn. Bây giờ dương suy, khéo bị âm binh vật chết cả. Phải cúng ba đêm, đợi khi Bạch Mã vào vòng Thiên Hà thì sửa lễ hướng Nam, bắt quyết rồi khấn Nam Tào về trợ, mới qua được!

Khải Hoàn đập bàn :

- Đêm nay mà đội không thấy ném đá, đất động thì vợ chồng nhà anh tù rục xương về tội sách động nhân dân làm loạn, nghe chưa! Không may cho vợ chồng thầy bói Lộc, thôn Bùi Chu đến quá nửa đêm vẫn chẳng thấy động tịnh gì. Đập tráp, Lộc khóc rung rức, than :

trời long đất lở

- Thánh không cho ăn lộc nữa rồi!

Hai vợ chồng bị trói giật cánh khuấy, giông về Ủy Ban như giông trâu. Chưa đến trụ sở, tiếng gạch tiếng đá lại rào rào bay vào thôn.

- Âm binh về rồi, nhà nó ơi! Vợ Lộc mừng rỡ reo tướng lên.

Lần này, người chết cứu người sống. Thầy bói Lộc lảm nhảm bắt quyết, người đảo lên như nhập đồng. Tị sợ quá, ôm chầm lấy Đom. Trưởng thôn Canh vừa chạy vừa kêu Trời kêu Phật. Về phần cái Lựu, nó báo với Khải Hoàn :

- Em rõ ràng thấy một người đàn bà áo vàng và một đứa bé mặc toàn trắng. Chính thằng bé ấy bốc đá ném!

- Ở đâu?

- Canh nghĩa địa! Bên bờ kênh...

Khải Hoàn quát :

- Đom! Dẫn dân quân ra xem đứa nào phá làng phá xóm!

Đẩy Tị ra, Đom lúng búng :

- Đêm hôm, ở nghĩa địa toàn ma là ma, em hãi lắm...

Thầy bói Lộc hứng chí :

- Đừng sợ! Cứ để tôi đi trước, tôi bắt quyết dẫn đường. Đã bảo, âm binh về đông lắm mà anh Đội không tin. Anh còn không tin, cứ đi với tôi!

Khải Hoàn lắc đầu. Đến gần Lộc, Khải Hoàn thì thào, lễ dâng sao phải ba đêm liền hả! Lộc gật. Khải Hoàn bảo Tị lên đường trở lại huyện. Tị hỏi, Khải Hoàn đáp :

-... đi ba đêm, cho nó đuổi âm binh xong rồi về mới tiếp tục Cải Cách. Và đừng hé răng cho các đồng chí trên huyện biết!

ba đào

*

Đoàn ủy viên cấp Huyện liếc qua hồ sơ tội ác của nhà Thạch. Dăm chiêu, ông ta đưa tay lên vê râu mép, một lúc sau mới chép miệng, nói :

- Nhà nó có năm mẫu ruộng, định mức thì địa chủ đứt đi rồi, nhưng nó có hy sinh một đứa con cho Cách Mạng, đứa kia đang chiến đấu trong hàng ngũ ta, cũng phải châm chước chứ!

Đội ủy viên cấp xã im lặng nhìn nhau. Một người giơ tay phát biểu :

- Đồng chí cô vấn kể chuyện con mẹ Nguyễn thị Năm cho chúng tôi nghe. Nó là đại tư sản, biểu Cách Mạng năm trăm lạng vàng, đã giấu và nuôi những đồng chí Trường Chinh, Lê Văn Lương, Hoàng Quốc Việt, Nguyễn Lương Bằng... đều là những lãnh đạo của ta. Con trai nó làm đến Trung đoàn trưởng, nhưng khi qui thành phần, thì nó vẫn cứ là địa chủ. Theo tôi hiểu, giai cấp nào ra giai cấp nấy, không cứ bảo có đóng góp với Cách Mạng là xóa giai cấp được. Còn châm chước, lẽ dĩ nhiên là có, nhưng châm chước thế nào để đừng mất khí thế quần chúng mới được!

Thế là nhao nhao lên, mỗi người một ý. Khải Hoàn đứng dậy :

- Xã tôi, chỉ tiêu năm phần trăm chưa đạt vì cái thôn Bùi Chu này đất hẹp, người lại đông. Đấu thì chắc rồi, nhưng có châm chước, chỉ ít án địa chủ cũng là mười năm cải tạo. Nhìn Tị, Khải Hoàn làm bộ hỏi - đồng chí là chánh án, nông dân bản cổ ở thôn ý kiến thế nào, xin đồng chí báo cáo cho biết !

Tị đứng lên, tay rút sổ, chăm chú đọc rồi kết luận :

- Quần chúng chần chẫn muốn án nặng hơn mười lăm năm! Nhà Thạch không chỉ nợ ruộng, nợ máu cũng có!

trời long đất lở

Đoàn ủy ngất :

- Nợ máu thế nào?

Tị lật lật quyển sổ nhàu nát, đọc :

- Vợ Thung, là em dâu lấy Thung, em con chú con bác với nhà Thạch bị nó tạt học máu tươi...

- Thôi được... Đoàn ủy gương cười, tiếp - án thế nào thì cứ tùy phản ứng quần chúng. Nay, ta qua phần kết nạp!

Nhìn Khải Hoàn, Đoàn ủy háng giọng :

- Thôi, xã nào cũng đòi kết nạp rế, chuổi. Riêng thôn Bùi Chu, số địa chủ chưa đạt chỉ tiêu năm phần trăm mà đòi kết nạp nhiều thế này, đồng chí Khải Hoàn báo cho hội nghị biết là tại sao?

Sửa gọng kính, Khải Hoàn lấy giọng từ tốn :

- Kính thưa đồng chí Đoàn ủy, thưa các đồng chí Đội trưởng toàn xã, Bùi Chu xin kết nạp nhiều vì ở địa phương cuộc đấu tranh rất gay go. Một là người công giáo đông, bao che nhau, cái tổ bìm bịp là Nhà Chung xã Đoài. Hai là có sự tiếp tay của bọn phản Cách Mạng Quốc Dân Đảng. Và ba, địa chủ cực kỳ khôn ngoan, khi giảm tô đã xin cúng ruộng, nhưng chính phủ và các ủy ban hành chính địa phương đều linh động trả lại, không mắc mưu giai cấp. Kính thưa các đồng chí, trên có trời, dưới có phép biện chứng, đã gay go thì trong đấu tranh, mặt này mặt kia đều phải có lực, và nếu không đủ, thì ta chủ động tạo lực lượng, biến lượng thành chất, tạo khả năng đập tan giai cấp địa chủ, cường hào... hầu giành thắng lợi cuối cùng!

Cả hội nghị đứng lên vỗ tay. Khải Hoàn nghiêng mình như một diễn viên và cũng đưa tay lên vỗ đáp lễ như những vị lãnh tụ của Cách Mạng.

*

ba đào

Ở Bùi Chu, người ta kháo nhau cả thôn lên quan, nhà nào cũng có người được vào Đảng. Hai ngày liền, thôn mở hội, không làm ăn gì, chỉ đánh trống, đánh keng và vật trâu vật lợn làm cỗ kết nạp. Khí thế Cách Mạng hùng hực, lửa đấu tranh bốc lên mây dợn thiêu cả cõi trời. Và ngay sau đó, là cuộc đấu tố tên địa chủ Thạch. Chủ tịch cuộc đấu là thôn trưởng Canh, đã được kết nạp, đọc thuộc bài ‘khai mạc’, không vấp vấp một chữ. Đấu trường rào rào võ tay, đồng thanh hô đá đảo địa chủ. Thạch quì giữa đấu trường, ngược mắt nhìn trời, thản nhiên như không. Tị hàm hè rồi quát :

- Thằng địa chủ, cúi đầu xuống!

Thạch lì ra không phản ứng. Đom bước đến nắm tóc Thạch đè xuống, chửi :

- Tổ cha địa chủ cứng đầu, cứng cổ...

Gục đầu, Thạch cười khà khà. Vợ Thung xắn quần, nhảy tới, giang tay vả vào mồm Thạch, rít lên :

- Mà cười giai cấp nông dân chúng tao hả, hả...
- Tôi không dám...
- Mà xưng tôi với ai? Con, xưng con... Nhắc lại!
- Con không dám, ông bà nông dân ơi... Thạch tiếp tục cười.

Một thằng bé cỡ mười ba, mười bốn sấn vào, tay cầm một cây tầm vông, quát :

- Cười nữa ông đánh gãy răng! Nông dân là quân chủ lực...

Đấu trường hô lên :

- Tre đực làm gậy tầm vông. Đánh, đánh...

Khải Hoàn đưa tay ra dấu không cho, đánh ngay địa chủ nằm lăn quay ra là hết đấu với tố.

Giai cấp nông dân lập lại những cuộc diễn tập đã thành thạo trong những buổi cụng đầu tổ khổ. Thằng bé cầm gậy tầm vông bắt đầu :

- Thằng Thạch, mày có nhớ đã đánh tao hai mươi roi vào đít không? Tao van mày xin tha, mày không cho, lại bảo tao không biết tội, đánh thêm năm roi. Tại sao mày tàn ác đến thế ?

- Ông đi ở nhà con, việc là chăn trâu mà ông đánh đáo thế nào để trâu đạp ruộng người ta, con phải đền. Thế mà hỏi ông, ông cứ chối phắt đi...

- A, đá đảo địa chủ ngoan cố. Đá đảo...

Thằng bé được thế, quật cây tầm vông vào lưng Thạch. Ngã xuống, Thạch lại nằm lì, miệng vẫn khà khà cười. Dân quân chạy lại xóc cho Thạch quì lên. Tị nhìn vợ Thung. Mụ nhảy xổ ra :

- Thằng Thạch... Nhìn bà cho rõ, ai đây?

- Vợ Thung!

- Không, bà nông dân Thung, nói lại!

- Dạ... bà nông dân!

- Mày nợ máu với bà, mày biết không?

- ...

- Ngày 8 tháng giêng năm Ất Dậu, mày đã tát bà một cái sặc máu mũi, đúng hay sai?

Đấu trường ò lên, đúng rồi, đúng rồi!

- Vâng, con có tát bà thật. Chuyện đầu đuôi thế này. Nhà con có ăn, nhưng mỗi bữa mỗi người bớt một bát để cứu đói. Bà vào bếp ăn vụng, chồng bà chửi bà. Bà trả miếng, đi qua bàn thờ ông bà nhà con thì bà nhổ nước bọt vào. Thử hỏi không tát bà mà được à?

ba đảo

Đầu trường im phăng phắc. Cái Lựu nhanh trí hô đã đảo địa chủ. Thế là đã đảo, đã đảo... Thạch đợi rồi nói tiếp :

- Con có tát bà, máu bà là máu cam, bà sổ mũi cũng ra máu...

Đơm quát :

- Địa chủ đã nhận tội có nợ máu. Đã đảo!

Lại đã đảo, đã đảo... Đến lượt nhà Thung, Khải Hoàn gọi là yếu tố quyết định thắng lợi. Ngượng nghịu, Thung bước ra, mặt trắng bệnh :

- Địa chủ Thạch, mày có nhận ra ai đây không?

- Dạ có, ông là ông Thung, bố con tức là bác ông đã mang ông về nuôi khi ông sáu tuổi, mẹ ông đi lấy chồng vứt ông ở cổng chùa...

- Hừm... bố mày nuôi... nhưng không cho tao đi học. Mày lên Vinh, học xec-ti-phi-ca trong khi tao, tao phải ở nhà làm việc như trâu như chó. Địa chủ bóc lột!

Đầu trường lại đã đảo, đã đảo. Thạch mỉm cười :

- Dạ đúng, đúng một nửa. Ông lên Vinh với con, nhưng ông trốn học, bị đuổi. Còn làm như trâu như chó thì cũng đúng một nửa. Việc của ông là trông nom sổ công, không phải như trâu. Còn việc như chó, thì thế là... đúng đấy!

Đầu trường ồ lên, nhưng cười, cười thoả thuê, cười ngất nghêo. Khải Hoàn thét :

- Địa chủ nói xỏ nông dân.

Thung vẫn chưa hiểu xỏ là xỏ thế nào, đưa mắt nhìn vợ.

- Nó bảo mình là chó mà nhin được à? Vợ Thung lỏng lộn .

Đầu trường lại đã đảo, đã đảo. Nhưng một việc không ai ngờ đã xảy ra. Thung mếu máo :

trời long đất lở

- Cũng chó thật! Thôi... Đội có kết tội "liên quan" tôi chịu!
Tôi không đấu ai nữa, có đuổi khỏi nông hội thì cứ đuổi.

Nói xong, Thung òa lên khóc, cầm đầu chạy. Vợ Thung tắt tả đuổi theo, the thé :

- Cha tiên nhân thẳng Thung, mắt mẹ nó lập trường rồi à?

Đầu trường lại cười, mặc cho anh đội Khải Hoàn hùm hùm và chánh án Tị thì cứ xuýt xoa kêu nhỏ "toi rồi, hồng kế hoạch!".

Hồng kế hoạch, đành lại bỏ Thạch vào trái sau ngôi chùa, trụ sở của đội Cải Cách. Và thêm một chuyện cũng không ai ngờ được. Đêm hôm, Thạch rủ rỉ thế nào mà một dân quân thả cho Thạch về nhà, đổi lại là cái nhẫn Thạch chôn được trước kiểm kê. Sáng sớm hôm sau, trước khi thôn gióng trống ngũ liên, Thạch tắm rửa sạch sẽ, khăn áo chỉnh tề, nhưng là áo tang, trắng toát từ đầu đến chân. Quay lại "trình diện" với Đội ở chùa, Thạch bước, miệng vẫn nhếch một nụ cười bề ngoài trông bình thản đến độ khiêu khích. Đợi cho Khải Hoàn, Tị, Đơm và trưởng thôn Canh đủ mặt, Thạch từ sau bước ra Tam Bảo, mặt mũi vẫn còn thâm tím, nhưng nghiêm trang, nói từng tiếng :

- Ruộng năm mẫu, đến ba là ruộng sỏi, ruộng chua, làm màu cũng khó nữa là trồng lúa. Qui địa chủ, thì thôi, tôi chịu. Nhưng hai đứa con, một chết đã phong liệt sĩ, một thì đánh Pháp ở Điện Biên, cũng là công. Công không tính, chỉ tính tội, mà tội thì nhân lên gấp năm gấp bảy...

Chưa ai kịp phản ứng, Thạch rút con dao chọc tiết ra, cười khà :

- Thạch này đầu có là địa chủ bóc lột cũng biết tự xử...

ba đào

Thình lình, Thạch nhân mạnh con dao vào ngực, nơi trái tim, miệng kêu to :

- Cự Hồ ơi, cụt lắm rồi!

Máu bắn tung tóe trên nền gạch Tam Bảo. Ai nấy sững ra, trừ trưởng thôn Canh. Hấn chạy như điên như cuồng, miệng rít lên :

- Cự Hồ ơi, cụt lắm! Ông đéch vào, ông đéo đầu với tổ nữa!

*

- Địa chủ không có quyền chết. Cái chết của nó là do bản cố quyết. Nó gian ác, nó cướp của nông dân, nó tự tử là làm nhục quyết tâm giai cấp, gây khó khăn cho cách mạng, đánh vào tâm lý quần chúng. Còn “quả thực” nhà Thạch, vẫn phải cứ phải chia... để lấy lại khí thế!

Bản cố ò lên, đúng rồi, đúng rồi! Không chia “quả thực” là trúng kế địa chủ gian ác mách lới, nó lấy dao tự đâm vào tim để phân tán lực lượng Cách Mạng. Bản cố lại ò lên, đúng rồi! Khải Hoàn giả chép miệng, gượng gạo nói, chia thì chia.

Cắm thẻ nhận ruộng, mỗi gia đình bản cố được ba sào định mức. Nhưng ruộng có cao, có thấp, có gần có xa, nơi đồng mặn, chỗ đồng chua... Cứ ba sào bình quân, tất sẽ bất bình đẳng. Ba sào đồng cao bằng bảy sào đồng thấp, có người đề nghị. Không, không. Cấp trên ở huyện không qui định như thế. Làm sao bây giờ? Khải Hoàn đồng dạc, “ta có cách của ta”! Một bản cố giơ tay, làm gì thì làm, gia đình tôi có bảy đứa con, lại nuôi thêm ba đứa cháu mồ côi mà chỉ ba sào là đói! Khải Hoàn ghi lại, chú thêm, “...vấn đề mới. Cứ thế này thì bỏ mẹ!”. Lên báo cáo Đoàn, Khải Hoàn huênh hoang, có vấn đề mới tất

trời long đất lở

có giải pháp mới. Đoàn ủy viên hỏi, giải pháp thế nào. Khải Hoàn đáp, giọng chắc nịch :

- Chính sách là người cấy có ruộng. Vậy cứ tính theo tay cấy mà phát ruộng là đúng. Ai dám bảo chính sách sai?

Đoàn ủy gật gù :

- Thế nhưng cũng có chính sách tiến tới một xã hội công bình...
- Tiến tới, tức là tiến là trước. Còn tới, là sau, rồi mới công bình được chứ! Thưa đồng chí, không tiến thì làm sao tới được?

Cuộc chia ruộng tất nhiên khó. Nhưng khó khăn nào Cách Mạng cũng vượt qua. Bằng cách ra nghị quyết chỉ định chia thế này, phân thế nọ. Cắm thẻ xong, có hiện tượng nhỏ thẻ lẩn bờ cắm lại. Thẻ là ầu đả : có khi hai ba gia đình liên minh lại chống hai ba gia đình khác. Thường, liên minh dựa trên quan hệ họ tộc. Và nhất là quan hệ riêng tư với Đội, với dân quân.

Rút kinh nghiệm chia ruộng, Khải Hoàn sáng tạo ra một phương pháp chia “quả thực” rất khoa học. Mọi hiện vật được đánh số, sau đó bàn cố rút thăm lấy số. Số ba, cái cuốc. Số mười bốn, cối đá. Số hai bảy, cái màn... Trên bãi chia “quả thực”, bàn cố xếp hàng, mặt mũi hớn hờ. Khải Hoàn tuyên bố :

- Phép chia này công bình, ai cũng được rút và thế là ai cũng được chia. Phương pháp này, ai có gì là do số mạng cả...

Đúng rồi, đúng rồi! Bàn cố đồng thanh kêu.

Kết quả, có gia đình được ba cái cối đá, nhưng một cối là đủ, có mong là mong vớ được cái bát lành, cái nồi, cái mâm, đôi đĩa cá. Có gia đình được màn phin, gói gấm, chăn bông... nhưng lại nghèo không có sẵn giường chiếu, chẳng biết màn gói dùng vào việc gì. Có gia đình

ba đào

không hiểu thế nào rút phải chỉ toàn nông với nia... Đúng là cái số. Đội phó Tị nói vót “đức năng thắng số”. Nhưng bản cố thực tế hơn, đòi qui “quả thực” ra tiền. Khải Hoàn thét lên “...thế là không được! Không có chính sách!”. Bản cố xì xào âm ức. Cuối cùng, Khải Hoàn xin với Đoàn ủy cho phép bản cố đổi hiện vật lấy hiện vật. Đoàn ủy báo lên Tỉnh, rồi Khu. Được phép, Khải Hoàn tuyên bố đó là thắng lợi của thị trường xã hội chủ nghĩa. Cách Mạng luôn luôn tiên tiến, và nhất là rất khoa học!

*

Trước khi vào thôn, Chính vòng qua nơi chôn cất gia đình mình. Ba năm mồ vẫn đó, nhưng nay môi đùn, cỏ hoang mọc lên đến đầu gối. Người liên lạc, tên Thăng, là một thanh niên tuổi đôi mươi, linh lợi và vui tính. Cúi xuống giúp Chính nhổ cỏ, anh nhẹ giọng, xin được “hầu” các cụ.

Chính và Thăng hỏi thăm rồi vào trụ sở Ủy ban thôn. Từ ngày Canh bỏ đi, Đơm thành trưởng thôn. Còn cái Lựu, nó được thăng lên tổ trưởng đội dân quân, nay đú đờn ra mặt, hơi tí là “tích cực” thế này, “lập trường” thế kia, và bất cứ cái gì cũng thả hai chữ “cao độ” đèo vào cho nó Cách Mạng. Chào đồng chí trưởng thôn, Thăng xuất trình giấy giới thiệu. Đơm ngược mắt, hỏi trống không:

- Ai là Phan Thượng Chính?

Bước lên một bước, Chính bảo tôi, rồi mỉm cười. Đơm nhìn chăm chăm vào mặt, nghiêm chỉnh :

- Đồng chí về thôn với công tác gì?

- Tôi là thương binh, nay bộ đội có nhiệm vụ thăm hỏi gia đình những đồng chí liệt sĩ trong xã...

- Đồng chí thăm ai ở đây?

trời long đất lở

- Có gia đình đồng chí Chúc, cha là Thạch. Có đồng chí Phương, mẹ là bà phó Mộc...

Đom ngắt :

- Thạch là địa chủ, bị đấu, nay chết rồi!

Chính sững sờ, chưa biết hành xử ra sao thì Đom tiếp :

- Đồng chí có liên quan với nó à?

Đúng lúc đó, Lựu từ gian bên bước ra, khẩu mít-cơ-tông chĩa vào Chính và Thăng. Đằng sau, sáu dân quân đã chực sẵn xô vào nắm tay trói gô lại. Đom gằn :

- Chúng tôi giữ các đồng chí để điều tra. Trên Huyện báo bọn phi Quốc Dân Đảng có kế hoạch đánh phá Cách Mạng...

Lựu hô to, mặt hầm hầm:

- Giải chúng nó ra nhà giam! Trước khi đi, bịt mắt lại!

Chính và Thăng bị trói cả chân lẫn tay, miệng nhét đầy giẻ. Căn phòng giam lờ mờ ánh sáng hắt từ vách tường ngăn bằng gỗ với gian bên kia, hơi ẩm thấp xen mùi khai nước đá thoảng vào. Khi bị nhét giẻ, Thăng đã uốn lưỡi, và từ từ đẩy ra được. Thăng thì thào :

- Vẫn ở trong chùa anh ạ! Họ đưa loanh quanh, đi vòng vòng chứ mình vẫn ở trong chùa. Bây giờ, cứ đợi xem động tĩnh thế nào!

Chính gật, nghiêng người cúi xuống nhìn qua kẽ vách. Ngẫm lại lời trưởng thôn, Chính ngạc nhiên vì trước khi về Bùi Chu, Chính có tạt qua Huyện và trao đổi với Đoàn ủy đoàn Cải Cách. Trong đợt chỉnh huấn cách đây ba năm, Chính đã khai rõ mình là Nguyễn Trường Võ, con ông bà Nguyễn Trường Cửu, và cũng xin giữ bí danh mình đã dùng từ những năm 30. Nhưng Chính là cán bộ Trung Ương, cấp

ba đảo

Huyện không thể biết gì được. Hơn nữa, Đoàn ủy đã xem hồ sơ bà đồ Cửu, bảo qui địa chủ thì còn chờ vì việc định thành phần chưa đủ xác minh. Thế thì tại sao trưởng thôn lại bảo Huyện báo về rằng có bọn phi Quốc Dân Đảng?

Tiếng trẻ con lao xao khiến Chính lại dán mắt vào kẽ vách. Chúng nó đến chực đũa. Một đũa xưng là Chủ Tịch, đứng lên khai hội. Nó nói :

- Hôm nay nông dân ta đấu con mẹ Cửu, gian ác có tiếng, thành phần phong kiến cường hào, ruộng có đến ba mẫu.

Cả bọn hô, đả đảo địa chủ!

Chính lặng người. Chắc chắn bọn trẻ này đến xem diễn đấu trong những buổi tụng đầu tố khổ, nay bắt chước người lớn, lập lại những cái kịch bản có khổ nói khổ, có thù nói thù... Chúng đẩy một con bé con chừng mười tuổi vào giữa, hét, địa chủ, qui xuống. Con bé líu ríu, qui nhưng giương mắt nhìn :

- Tao đau chân thì đũa khác thay tao làm địa chủ, đến lượt tao đấu...Cha tiên nhân chúng mày, đũa nào cũng cái chức bần cố !

Cả bọn lại hô, đả đảo địa chủ! Một đũa the thé :

- Đây, địa chủ nó ngoan cố phản động thế đấy! Chưa qui thì nó đã đòi làm bần cố đòi đấu nhân dân chúng ta !

Cả bọn lại hô, đả đảo địa chủ!

- Đồ Cửu! Xưa mày bốc thuốc thế nào mà mẹ tao uống rồi ói ra mật mà chết! Có phải mày đầu độc bần cố chúng tao không?

Con bé đóng vai bà Đồ chu tréo :

trời long đất lở

- Sai rồi, phải nói chồng mày là Đồ Cửu, tao là bà Đồ cơ mà!

Thằng bé vừa tố văng tục, rồi quát :

- Sai còn hơn sót, địt mẹ mày lăm mồm, cầm cha mày đi!

Cả bọn nhao nhao, cầm đi, sai còn hơn sót!

Một thằng bé khác xông lên :

- Báo cáo với bản cô, con mẹ Cửu này ghê gớm ‘‘cao độ’’. Nó để chồng nó ngủ với con dâu, làm mất truyền thống đạo đức của nhân dân...

Con bé đóng vai bà đồ lại ngắt :

- Truyền thống đạo đức chứ không phải đạo đức...
- Cầm mồm! Nông dân là quân chủ lực, chỉ đúng đánh đúng, đạo đức cũng được...

Một con bé, mặt lem luốc, tay chỉ, miệng hét toáng lên :

- Đúng, đúng rồi! Con trai nó là Quốc Dân Đảng, lấn vào hàng ngũ chúng ta, làm gián điệp cho Tây. Phải bắt con mẹ Cửu này đền tội nhân dân. Phải bắt nó chết!

- Đúng rồi! Đúng rồi! Đả đảo địa chủ Cửu gian ác ‘‘cao độ’’!
Đả đảo...

Chính ù tai, tiếng trẻ con xoáy vào óc. Ba chữ sai hơn sót đâm vào màng nhĩ rạch một đường buốt đến óc, rồi theo nhịp đập thành máu độc chảy xuống cháy tim.

Trẻ con diễn tập căm thù!

ba đảo

Chính quản quai hỏi, mai sau chúng sẽ là những chủ nhân của một xã hội mới ư? Cuộc lên đồng tập thể này đang sửa soạn cả những kẻ kẻ thừa. Chúng cũng một ngôn ngữ, một hành vi. Là dối trá và căm thù. Tất cả dựa vào cái bản năng thú vật được kích lên bởi lòng tham nguy trang bằng nào là Cách Mạng, nào là giai cấp, nào là công bằng, nhân ái. Chính chợt nhớ lần đi thăm Phan Bội Châu với cha đầu hai chục năm trước, biết cha rất buồn khi chàng đi theo con đường giải phóng dân tộc bằng bạo lực với sự hỗ trợ của phong trào Cộng Sản quốc tế. Khi ấy, trên đường về xã Đoài, Đồ Cửu thỉnh linh nắm tay Chính, nói như gát:

- Này, ta bàn trở lại sách của bác Giải San với cái tinh thần quốc tế cách mạng....Giúp mình xong việc giành độc lập, người giúp sẽ hỏi bây giờ phải đấu tranh giai cấp chứ ! Lúc ấy phải làm thế nào? Không có giai cấp công nhân, thì rồi nông dân phải đấu tranh với nhau ư ? Chỉ có nông dân, đấu tranh giai cấp sẽ biến dạng thành một cuộc giành giật đất đai tư hữu. Người nghèo lấy của kẻ giàu, người không lấy của kẻ có, và dán lên cái cuộc trần lộn cướp bóc khổng lồ ấy danh xưng của một cuộc cách mạng. Xã hội khi đó sẽ chông chất ân oán hận thù, thử hỏi độc lập như thế thì để làm gì ? Độc lập như thế chỉ dẫn đến băng hoại như sự mưng mủ của một cơ thể ruỗng nát! Kẻ tiếm danh giải phóng trở thành người thống trị. Luân thường đảo lộn, đạo lý chỉ độc còn là cái bả quyền lực, miêng một đảng, việc làm một nẻo, ai còn tin ai ? Một xã hội đồng thuận sẽ bất khả tồn tại, và mỗi một cá nhân trở thành một ốc đảo, nhân phẩm thu hẹp vào mạng sống và miếng ăn, sống với nhau qua thứ mặt nạ trá hình con người nhưng chung cục biến thành nô lệ của những tham vọng và nhu cầu thấp hèn. Và lại mang ảo tưởng nô lệ như thế chính là mình vì mình, thậm chí vì mọi người, tất sẽ còn tệ hơn là nô lệ ngoại bang. Bởi nói cho cùng, không còn ý thức tự do thì chẳng có cách gì cự cựa thoát ra cái ách nô lệ được ...

trời long đất lở

*

Sấm tối, hai dân quân đến điệu Chính đi. Lại bịt mắt, lại đi quanh co. Đến khi người ta cởi cái băng cuốn quanh, mắt Chính hoa lên. Trước mặt Chính, một người ngồi sau cái bàn, trên để một khẩu súng lục. Người đó hỏi :

- Mày là ai?
- Phan Thượng Chính.

Tiếng cười gằn :

- Không! Không phải. Người đó đứng lên, ghé mắt mình vào mặt Chính, gằn – mày không nhận ra ai đây sao?

Nhìn quen quen, nhưng Chính chịu, lắc đầu. Người đó gỡ cặp kính đen xuống, hỏi lại :

- Nhìn cho kỹ! Nhìn cái mắt chột này... nhận ra chưa?

Chột dạ, Chính biết ngay. Cái hình ảnh mái trường làng ngày xưa, thằng bé Phương nhút nhát và thằng Tọ quái ác cứ đuổi theo chòng ghẹo hiện ra như mới hôm qua. Chưa kịp đáp, Chính nghe :

- Tọ đây! Tọ-chột là tao. Mày là Nguyễn Trường Võ, hà hà... Mai này, tao lấy lại mày cũng một mắt cho công bình! Nhưng tối nay, giữ cả hai mắt mà xem...

Tiếng cười gằn. Rồi tiếng quát :

- Lụm đầu? Cho cái gậy tầm vông, mau!

Một tiếng hét lên. Cánh tay trái bị thương bị chiếc gậy tầm vông quật vào, máu lại tóe ra. Chính xây sấm, đầu như vỡ toang, mắt loé lên hừng hà sa số những vì sao đủ bảy màu chụm lại thành một ngọn lửa kinh hoàng cứ lớn dần, lớn dần, rồi tỏa ra mênh mông.

ba đào

Khi Chính tỉnh dậy, chàng thấy Thăng đang cúi xuống, nét mặt lo lắng. Thăng thì thào :

- Đêm nay, phải trốn. Anh có đau lắm không?

Chính thử nhấc, nhưng cánh tay trái nay liệt hẳn, không nhúc nhích nổi. Xoay mình, cái đầu chạy rần rần lên bả vai, khiến nửa người Chính tê điếng hẳn đi. Kìm tiếng rên, Chính cắn răng, đợi cho cơn đau dịu đi rồi nói :

- Không trốn, thì chết!

Thăng bảo :

- Anh Chính ạ! Em xoay người cho anh cắn dây trói tay em, chỉ cần nói nút rút tay ra được là có cơ thoát...

Thăng nói xong, lê đến và xoay người, nhưng tiếng khúc khích cười gian bên khiến Thăng ngừng lại nghe ngóng. Giọng Tẹo vang lên :

- Ghé mắt vào mà xem ai đây!

Chính cố gắng ngóc đầu lên. Giọng Xoan lạnh lùng :

- Nó ở đâu ?
- Bên kia cái vách!

Áp mắt vào kẽ vách, Chính nhìn thấy Xoan ngồi trên chiếc trống, dưới ánh đèn hoa kỳ vạm to, chập chờn nửa thật nửa hư. Tẹo đến cạnh Xoan, ngồi xuống choàng lấy vai :

- Xoan bằng lòng chưa?

Mím môi, Xoan không đáp. Tẹo đưa tay lên gỡ chiếc khăn cuốn tóc. Xoan để yên. Mái tóc Xoan òa xuống như thác đổ, mượt mà trôi theo sóng vai. Tẹo thò mũi vào hít hà, tay sờ lên yếm, vuốt ve mân mê.

trời long đất lở

Xoan vẫn để yên, mặt im lìm lạnh ngắt như người không chút sức sống. Tọe hồn hên, giọng đứt quãng :

- Bằng lòng nhé! Hứa rồi...Nào... còn nhớ không?

Xoan gật. Tọe đẩy cho Xoan nằm xoài trên trống, môm kêu, nhé, Xoan nhé. Nổi thèm khát trong hai mươi năm năm thành một trận lốc quây lấy Tọe, cuốn cho đầu óc xoay như con vục quăng ra khỏi đầu dây kim giữ. Tọe cời yếm rồi tụt quần Xoan, miệng như phát rồ, cứ nào...nào. Thành linh, Xoan bật dậy. Môi mím chặt, nằng kéo áo, giọng đánh lại :

- Tôi hứa gì, tôi nhớ! Nó còn sống sờ sờ bên kia, đã chết đâu mà anh đòi gì tôi !

Chính nghe tiếng Xoan đập vào tai như lời tuyên án tử hình. Hơi thở nghẹt lại, ngực tức như có ai dẫn xuống bằng đá tảng, đầu óc Chính mù dần, mắt nhòe nhoẹt hình ảnh Xoan bước đi, lạnh lẽo, tàn nhẫn, và không bao giờ có thể còn là Xoan một ngày xưa. Bao nhiêu dần vật vì Xoan chột biến đi khiến Chính cảm thấy xa lạ với quá khứ chính mình. Như được giải thoát khỏi thứ hệ lụy nặng đến lệch đi một đời người, đây là lần đầu chàng không còn thấy chút tội lỗi gì vì chuyện mình ăn nằm với một người đàn bà không phải là Xoan, để hai đứa con, để rồi trông sợi dây oan nghiệt có thể siết vào cổ mình. Chính sợ. Nhưng Chính không hề máy may căm hận. Chàng chỉ cảm thấy một nỗi xót thương tràn lên như sóng nước. Xót thương mình và xót thương người. Xót thương những hình bóng xưa. Nhất là xót thương người đàn bà buồng bên cạnh thoát trở nên xa lạ như chưa từng là kẻ đầu gối tay ấp với mình. Người đàn bà ấy đứng dậy, mặt trắng bệch như xác chết, mắt trừng trừng nhìn, môi vẫn mím, quay lưng bước đi. Chính nhắm mắt, ôm mặt tránh cái nhìn thách thức đang chọc thủng bức vách ngăn đôi một niềm oan nghiệt.

ba đào

Hít hơi vào đầy buồng phổi, Chính nghiêng mặt ghé răng cắn vào giây trời tay Thăng. Trước mắt, chàng chỉ còn cái sống là cái phải cuu mang tức thì, không chân chờ được nữa.

*

Chó sủa. Một con. Rồi cứ bước đến đâu, chó sủa đến đó. Gió quạt vào những rặng tre trên con đường đất khắp khuỷu. Đến đầu thôn, những bức tượng Phật, tượng Chúa bị treo cổ lúc lắc, tiếng dây nghiêng kèn kẹt trên những cành cây khẳng khiu đâm ngang. Thăng điu Chính, vừa đi vừa tính toán. Không thể đi dọc bờ kênh được, Thăng thăm nhủ. Bờ trống trải, dễ lộ và không có đường ngang ngõ tắt. Thăng hỏi. Chính nghiêng răng kìm cái đầu ngấu nghiêng cánh tay trái, chỉ lối qua bãi tha ma. Đi đến sáng, liệu có vượt được khu vực của xã không? Thăng lo lắng. Chính gật. Cả hai men theo những mô đất, lội qua ruộng, bỏ lại tiếng chó náy thỉnh thoảng tru lên từng chập. Trước mắt, dăm quả cầu màu vàng, màu hồng bay lên từ những cái mả mới đắp, nhưng khi người đến gần thì tắt lịm đi. Trừ một quả, màu trắng, lơ lửng khoảng đầu gối, cứ lượn lơ phía trước dẫn đường.

Sáng bạch nhật dân quân mới phát hiện hai thằng Việt gian Quốc Dân Đảng đã trốn thoát. Khải Hoàn lồng lộn như một con trâu phát đại, gầm gừ, chửi Lựu, chửi Đơm. Xoan nghe tin, cũng đến trụ sở. Môi mím lại, nằng nhìn Khải Hoàn, lạnh lùng bước sang nơi giam bà Đồ Cửu. Nhìn bà nằm phủ phục như một đồng giẻ, Xoan nói, giọng lạnh lùng :

- Báo với bà là anh Võ, anh ấy chết đêm qua rồi!

Bà Đồ bật dậy, hai mắt mở thao láo, buột miệng rên lên một tiếng rồi lại ngã ngật xuống. Xoan không ngoài lại, lẳng lẳng bỏ đi. Phải, Võ đã chết. Và nằng tiếc. Tiếc đã không trần truồng cho Tẹo muốn làm

gì thì làm trước mắt Võ, tức đồng chí Phan Thượng Chính, kẻ đã bội phản một người vợ hy sinh tất cả cho chồng đi Cách Mạng.

Xoan bước, như người mất hồn. Ghé qua nhà thay quần áo, nàng choàng lên người bộ áo đại tang ngày chôn ông Đồ Cửu mười ba năm về trước. Rồi nàng đi, dật dờ như một chiếc bóng. Trưa ngày hôm đó, một đứa bé chần trâu tất tả chạy về gọi làng gọi nước. Họ ùa nhau chạy ra lối vào đầu thôn. Đứa bé chỉ tay lên. Ngay đằng sau bức tượng Đức Mẹ lừng lừng, Xoan treo cổ, mắt trợn nhìn lên không, khăn tang trắng toát vờ đong đưa như múa may với những cơn gió vô tình thổi ngang thôn Bùi Chu. Trên mặt tượng Đức Mẹ, nước mắt ràn rụa nhỏ tí tách xuống mặt đất. Còn mặt Xoan, khô tanh như đồng cằn mùa hạn hán không có lấy một thoáng nước mắt. Đôi môi nàng vẫn mím chặt, như khi sống. Lưỡi người treo cổ không thè ra ngoài. Như vậy, hẳn là lưỡi phải đâm vào trong, xuyên xuống ruột, chọc thủng một tấm lòng đầy thương tích.

Sẩm tối, nhà bà Đồ Cửu tan tác. Bàn cổ xô vào hời “quả thực”. Sáng hôm sau, chỉ còn sách. Sách nằm ngổn ngang. Có Lưu Cầu Hải Ngoại Huyết Thư. Có cả Công Ước của Lư Thoa... Những bức thư. Thư gửi Đồ Cửu của những người như Phan Bội Châu, Phan Chu Trinh... Và cả bức thư gửi từ Paris của cậu Thành, con trai Phó Bảng Nguyễn Sinh Huy ở Nam Đàn. Nhưng có dăm người không hời được của, đành mang sách về làm mỗi châm lửa. Tiếc nhất là không còn một tập gần năm trăm trang, trước tác của Nguyễn Trường Tộ, chưa đề tựa, viết vào hai năm cuối đời. Những người chậm chân hôm sau nhặt nhạnh tất cả về để nhóm củi. Thế là đúng chính sách. Phải xóa, xóa hết, xóa cho sạch nề nếp phong kiến để xây dựng một xã hội của giai cấp nông dân, đội quân chủ lực tiên phong làm ra lịch sử.

ba đào

Không biết sự việc diễn tiến thế nào, một tuần sau Đội trưởng đội cải cách bị triệu hồi về Huyện vì một số khiếu nại oan sai. Khải Hoàn ở biển trên Hưng Nguyên, chỉ còn đội phó Tị, trưởng thôn Đơm và tổ trưởng dân quân Lựu trụ lại Bùi Chu. Bất ngờ, Huyện phái một đoàn cán bộ xuống chỉ định lại ban hành chính thôn, trối “tổ chức cũ” điếu đi đâu không ai biết. Đồng chí Đội trưởng của “tổ chức mới” trình trọng tuyên bố vừa làm vừa học, *sai thì sửa*, Cách Mạng là thế. Sai đâu? Ủ, sai đâu sửa đây! Đồng chí đáp, phải tiến hành phê và tự phê. Nhưng sai *đấy* thì sửa đâu? Sửa đâu khi chính sách lúc nào cũng đúng đắn, chỉ có khâu thực hiện lệch lạc do cán bộ thừa hành cấp dưới phạm khuyết điểm? Đúng rồi! Bản cố lại hò lên đồng loạt. Quần chúng cách mạng lúc nào cũng hiểu rõ ai là ta và ai là địch!

Bà Đồ Cửu tự do. Đội sửa sai cho người diu bà về nhà. Nay nhà bà đã được “chiều cố”, quần chúng cách mạng rõ sạch, không tường, không mái, ngay cả cái sân gạch cũng bị cây lên. Đội đành dựng tạm một cái lều cho bà qua đêm. Nghe tin Võ chết, bà lặng đi nhưng không khóc được, chỉ âm thầm cầu nguyện. Nhưng đến khi bà biết là Xoan đã treo cổ, bà mới khóc, nước mắt chảy dài thành trên khuôn mặt nhăn nheo thành những vệt trắng như muối đóng váng trên cánh đồng mặn nước bên bờ Kênh Sát. Nửa đêm, bà ra nơi chôn cất Nguyễn Trường Tộ và Nguyễn Trường Cửu. Nằm giữa mộ chồng và mộ cha chồng, bà quơ tay, chỉ thấy hơi lạnh nhói buốt từ lòng đất đóng băng như cái ác lên ngôi âm ỉ đánh độc cuộc đời. Sự căm hận điên loạn của những con người mới hôm nào còn chất phác báo trái đất có thể lộn nhào sau chỉ một cái đẩy nhẹ vào lòng tham để tạo ra ác nghiệp. Đó là căn nguyên của con địa chấn. Con Mực ở đâu đến cạnh, lặng lẽ liếm tay bà. Nó nay cũng không nhà không cửa. Nằm gục đầu bên cạnh, nó ngừng nhìn những vì sao tí tắp trong vòm trời thăm thẳm. Chó hoang thỉnh linh kéo đến một bầy. Chúng đánh hơi người

trời long đất lở

ra thân chết. Con Mực nhô lên, gằm gù, bảo vệ một thân người lạnh dần trong đêm đen, đêm cuối cùng một đời người.

Sáng ra, lại tiếng trống ngũ liên. Lại tiếng loa lanh lảnh gọi. Lại họp. Lại phê và tự phê. Vẫn như thời Cải Cách, chỉ khác là nay Đội sửa sai khênh xác bà Đồ về trụ sở và báo cho Văn vẫn tu ở nhà Chung xã Đoài. Về nhận xác mẹ và chôn cất xong, Văn ra Phát Diệm, sau là một trong những vị linh mục hiếm hoi kiên quyết ở lại phụng sự Chúa trên miền Bắc.